

Rob Boudewijn en Marcel Canoy

Ga pragmatisch om met nationalisme

Stop de neiging om de Europese integratie alleen maar te bezien door de bril van een boekhouder

Origineel gepubliceerd in: *Het Financieel Dagblad*, 8 december 2010

Terwijl de Europese ministers van financiën proberen de euro te redden, kunnen regeringsleiders het niet eens worden over een Europese begroting. Commissievoorzitter José Manuel Barroso legt de schuld voor het mislukken van de budgetbesprekingen bij Engeland en Nederland neer, omdat zij niet zouden handelen in de geest van de Europese gedachte.

Het enthousiasme voor die Europese gedachte is behoorlijk bekoeld door ijzige nationalistische stormen in Europa. Nationalisme is begrijpelijk, omdat Europa een grotere invloed krijgt, waarover burgers geen controle hebben. Het verstand verzet zich tegen nationalisme, omdat het geen oplossing biedt voor mondiale problemen, terwijl het gevoel met onbehagen blijft zitten.

Gevestigde politieke partijen weten geen raad met de strijd tussen verstand en gevoel. De oude manier om vanuit misplaatste politieke correctheid het gevoel te negeren is overboord gezet. Maar het helpt niet om het verstand extra luid te laten spreken door, zoals sommige partijen doen, louter de zegeningen van Europa te bewieroken.

Het kabinet komt met een halfbakken eigen variant van nationalisme, maar die lost ook al niets op. De door populistische zo gehate elite schrijft columns en commentaren vol, maar weet ook niet hoe het nu verder moet.

Wat helpt wel? Als het gevoel spreekt, moet het niet onderdrukt maar juist serieus genomen worden. Het heeft geen zin om mensen die bang zijn voor criminaliteit alleen met dalende criminaliteitsstatistieken om de oren te slaan. Het oplossen van onberedeneerde angsten begint bij het objectiveren van de achterliggende redenen.

Het kabinet moet pragmatisch en constructief met de nationalistische reflexen omgaan. Welke echte problemen zijn er? Welke oplossingen kunnen werken? Hoe kunnen we dit het beste met onze Europese partners aanpakken?

Dat betekent winst pakken op dossiers waar de rol van Europa wat minder gevoelig ligt bij de kiezers, zoals energie, milieu, mededinging en de interne markt. Ook is een zakelijke toon gepast tegenover Brussel, want zoals voorzitter Barroso van de Europese Commissie terecht zegt: 'Je kunt Brussel niet van maandag tot en met zondag afkraken en toch verwachten dat burgers op zondag vóór zullen stemmen.'

Als we dan toch zakelijk bezig zijn, kunnen we de Commissie vragen op te houden zich te bemoeien met non-issues voor Europa, zoals de lengte van zwangerschapsverlof of de ladderrichtlijn. Tot slot moeten we ophouden met oplossingen voor te stellen die voorbij gaan aan mensenrechtenverdragen of Europese afspraken uit het Lissabonverdrag waar Nederland voor heeft getekend.

Het gevoel moet de ruimte krijgen in het benoemen van problemen, maar het verstand moet overwinnen bij het oplossen. Dat betekent stoppen om als boekhouder naar Europa te kijken. Nederland is als kleine open economie spekkoper van de Europese integratie. Het integratieproject staat voor Europese solidariteit, waarbij tevens een verlicht eigenbelang wordt gediend. We kunnen nu klagen als landen in problemen een beroep doen op Europa, zoals Ierland (en waarschijnlijk binnenkort ook Portugal), maar zijn morgen de eerste om onze hand op te steken als we zelf een beroep willen doen op diezelfde Europese solidariteit. Door te investeren in een pragmatisch Europa erkennen we reële problemen bij een belangrijk deel van de kiezers zonder weg te zakken in contraproductief nationalisme.

Rob Boudewijn is directeur van de Ecorys Academy en oprichter van het Europa-Instituut.nl, Marcel Canoy is hoofdeconoom van Ecorys en hoogleraar economie Universiteit van Tilburg.